

Posudek oponenta bakalářské práce:

Daniela Olšanová, Urážky na cti ve svědeckých výpovědích období raného novověku,
Universita Karlova v Praze, Fakulta humanitních studií, Český Krumlov 2007-2008.

Autorka se ve své bakalářské práci zabývá rozborem nedávno editované žatecké Knihy svědomí z let 1580-1587 a svou pozornost zaměřuje především na typy urážek na cti, které se ve městě Žatci staly na sklonku předbělohorského období předmětem soudních pří, a jejich frekvenci. Z hlediska historicko-antropologických bádání jde o téma neobyčejně zajímavé a dalo by se říci přímo modelové: vyžaduje totiž od badatele snahu porozumět sociálním praktikám a každodenním zkušenostem lidí studované doby a kultury potažmo rekonstruovat postoje a hodnoty samotných jednajících v rámci studované kultury, což jsou např. podle Rebekky Habermas a Nielse Minkmara základní rysy historické antropologie. Protože předmětem výzkumu jsou výpovědi svědků v rámci soudních sporů, jedná se vlastně o studium svého druhu mezních situací, v nichž se jak v očích lidí studované doby, tak i z pohledu historika odkrývaly a ustanovovaly sociální a kulturní meze průchodnosti určitého jednání.

Daniela Olšanová uspořádala všechna místa svědeckých výpovědí, která reprodukovala v rámci jednotlivých pří inkriminované nactiutračné výroky žalovaných stran, do rozsáhlé tabulky; sama tabulka tvoří přílohu o 66 stranách (její stránkový rozsah je tak v porovnání se samotným textem více než dvojnásobný) a lze jí tedy nahlížet jako podstatný výstup celé práce. Vlastní text představuje především komentář k této tabulce, v němž se autorka snaží postihnout, které urážky a nadávky byly nejužívanější a v jakém prostředí byly pronášeny. Zjištěné sociální jednání (veřejné pronášení hanlivých výroků a následné soudní spory o obnovu cti) zařazuje do kontextu dobového pojetí cti a dobové soudní praxe – ta se jeví jako podstatná i pro posouzení vypovídací hodnoty použitého pramene.

Vedle klíčového pramene - souboru svědeckých výpovědí u městského soudu v Žatci - využila autorka i Jirečkovu edici Koldínových Práv městských. Teoreticky se opřela o české i cizojazyčné studie, týkající se problematiky cti, urážek na cti a soudnictví; práce, které by poskytovaly širší vhled do raněnovověké kultury jsou zastoupeny pouze starší prací Zikmunda Wintera.

Nutno ocenit především kultivovaný a systematický ráz celé práce: text má jasnou strukturu, uvádí do problému, cíleně sleduje vytyčené otázky a neodbíhá k nepodstatnému. Vnitřní kritika pramene je provedena velmi citlivě (autorka se zamýšlí především nad otázkou, nakolik jsou v protokolech skutečně zapsány autentické výpovědi svědků a nakolik mohlo dojít k úpravám ze strany písaře, zda svědci věrně popsali svou roli v případě a reprodukovali zaslechnuté urážky nebo zda je určitý ostych před úřadem nevedl k více či méně vědomému zkreslení událostí) a svědčí o autorčině „dějezpytné vyspělosti“ a dobrém metodologickém zázemí. Pochvalu nepochybně zaslouží i vysoká stylistická úroveň.

Tím spíše zamrzí, že se autorka neodhodlala k trochu většímu rozletu (k němuž by podle všeho měla všechny předpoklady - na rozdíl od jiných autorů bakalářských prací, kteří se nicméně bez skrupulí takového rozletu dopouštějí) a omezila se jen na sledování podoby a četnosti urážek (četnost urážek je tu však vyjádřena nikoliv procentuálně či jiným statisticky relevantním způsobem, ale jen verbálně a tedy velmi neurčitě – „nejčastější“, „velmi frekventovaný“, „poměrně vzácný“; možná by nebylo od věci uvést u jednotlivých urážek přesnější údaj, který by eventuálně umožňoval srovnání s jinými vzorky). Nemám tu přímo na mysli, že by autorka musela rozšířit svou pramennou základnu, ale spíše to, že by bylo možné klást vůči užitému prameni trochu širší otázky. Nevím, nakolik to samotné záznamy výpovědí umožňují, ale třeba by bylo možné rozebrat sociální postavení žalujících a žalovaných v jednotlivých případech, což by umožnilo posoudit, zda před soud byly poháněny urážky

pronesené kýmkoliv nebo jen osobou stejného resp. vyššího resp. nižšího společenského postavení. Nebo bylo možné vyjádřit, jak početné byly spory o čest ve světle dalších typů soudních pří. Snad by se i zjištěné pře daly do určité míry vztáhnout k populační základně, z níž vzešly.

Necht' je však uvedená připomínka vnímána spíše jako námět k tomu, jak by bylo možné téma dále rozvíjet. Po věcné ani formulační stránce jsem nenašla v textu nic, co by stálo za to vytknout. Po technické stránce by se ovšem místy dalo vytknout, jak autorka odkazuje a cituje (odzbrojující je v tomto směru poznámka 54). Uvést Roedelovu edici žateckých knih svědomí jak v seznamu pramenů, tak v seznamu literatury také není na místě.

Předložená bakalářská esej v každém případě splňuje všechny nároky, kladené na bakalářskou práci: opírá se o analýzu pramenů, užívá přesnou a náležitou metodu, pracuje s adekvátní literaturou. Dokládá autorčinu dobrou obeznámenost s tématem, schopnost citlivé práce s pramennými stopami, i schopnost položit si relevantní otázky a najít na ně adekvátní odpovědi.

Bakalářskou práci Daniely Olšanové navrhuji k obhájení s tím, aby byla hodnocena jako výborná s bodovým hodnocením kolem 42 bodů.

Mgr. Markéta Seligová

V Praze dne 18.srpna 2008